

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

ต้นแบบว่าด้วยการรับรองละคุ้มครองสิทธิในการสมรส
ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ...

ร่างกฎหมายต้นแบบว่าด้วยการรับรองละคุ้มครองสิทธิในการสมรส ของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ. ...

โดยที่เป็นการสมควรมีกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่มีความหลากหลาย
ทางเพศ

หมวด ๑ ทั่วไป

มาตรา ๑ พระราชบัญญัตินี้เรียกว่า “พระราชบัญญัติว่าด้วยการคุ้มครองสิทธิของบุคคล
ที่มีความหลากหลายทางเพศ พ.ศ.”

มาตรา ๒ พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับเมื่อพ้นกำหนดหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับแต่วันถัด
จากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา

มาตรา ๓ ในพระราชบัญญัตินี้ (๑) “การจดทะเบียน” หมายความว่า การจดทะเบียน
ในทะเบียนเพื่อความสมบูรณ์ในการสมรส ตามพระราชบัญญัตินี้ (๒) “คู่สมรส” หมายความว่า
บุคคลสองคนซึ่งเป็นเพศเดียวกันและได้จดทะเบียนสมรส ตามพระราชบัญญัตินี้ (๓) “บุคคลที่มี
ความหลากหลายทางเพศ” หมายความว่า บุคคลที่มีเพศกำเนิดไม่ตรงเพศสภาพหรือที่มีการ
แสดงออกที่แตกต่างจากเพศโดยกำเนิด (๔) “นายทะเบียน” หมายความว่า เจ้าพนักงานซึ่งรัฐมนตรี
แต่งตั้งเพื่อปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้ (๕) “แบบการจดทะเบียน” หมายถึง แบบในการจด
ทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้ (๖) “ศาล” หมายถึง ศาลเยาวชนและครอบครัว (๗) “รัฐมนตรี”
หมายถึง รัฐมนตรีผู้รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้

มาตรา ๔ ให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการ
ต่างประเทศ รักษาการตามพระราชบัญญัตินี้ และให้มีอำนาจออกกฎกระทรวง ระเบียบ หรือ
ประกาศ เพื่อปฏิบัติการ ตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของตน
กฎกระทรวง ระเบียบ หรือประกาศนั้น เมื่อได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาแล้วให้ใช้บังคับได้

หมวด ๒

การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

มาตรา ๕ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามพระราชบัญญัตินี้จะทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองบรรลุนิติภาวะแล้วตามกฎหมาย และมีสัญชาติไทยหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีสัญชาติไทย หลักเกณฑ์ และวิธีการการจดทะเบียนให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงซึ่งออกโดย กระทรวงมหาดไทย

มาตรา ๖ การจดทะเบียนตามพระราชบัญญัตินี้

(๑) จะทำที่หน่วยงานใด ๆ ตามที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวงก็ได้

(๒) เมื่อมีการร้องขอให้จดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ให้นายทะเบียนรับจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ นั้น จะขอให้นายทะเบียนไปดำเนินการนอกสำนักทะเบียนรับจดทะเบียนคู่สมรสก็ได้ แต่ต้องเสียค่าธรรมเนียมตามอัตราที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง

มาตรา ๗ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ จะกระทำได้ต่อเมื่อบุคคลทั้งสองฝ่ายยื่นคำร้องขอตามแบบที่ กระทรวงมหาดไทยกำหนด และให้แสดงความยินยอมปรากฏโดยเปิดเผยต่อหน้านายทะเบียน และให้นายทะเบียน บันทึกความยินยอมนั้นไว้ด้วย เมื่อนายทะเบียนรับจดทะเบียน ผู้ร้องต้องลงลายมือชื่อไว้เป็นสำคัญในทะเบียนต่อหน้านายทะเบียน และต่อหน้าพยานสองคน ซึ่งต้องลงลายมือชื่อไว้ในทะเบียนในขณะนั้นด้วย แต่ถ้าผู้ร้องไม่สามารถลงลายมือชื่อได้ โดยวิธีใดวิธีหนึ่ง ให้นายทะเบียนหมายเหตุไว้ในทะเบียน

มาตรา ๘ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจะกระทำมิได้ในกรณีดังต่อไปนี้

(๑) ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตหรือบุคคลที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ

(๒) ถ้าบุคคลทั้งสองฝ่ายเป็นญาติสืบสายโลหิตโดยตรงขึ้นไปหรือลงมาก็ดี เป็นพี่น้องร่วม บิดามารดาหรือร่วมแต่บิดาหรือมารดาที่ดี ความเป็นญาติดังกล่าวมานี้ให้ถือตามสายโลหิตโดยไม่คำนึงว่า จะเป็นญาติโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

(๓) มีคู่สมรส หรือได้จดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศอยู่ก่อนแล้ว

(๔) บุคคลทั้งสองฝ่ายมีความสัมพันธ์เป็นผู้รับบุตรบุญธรรมและบุตรบุญธรรม

มาตรา ๕ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามพระราชบัญญัตินี้ในต่างประเทศให้ดำเนินการตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ในกรณีที่บุคคลทั้งสองฝ่ายประสงค์จะจดทะเบียนการครองคู่แบบครอบครัวตามกฎหมายไทยให้พนักงานทูต หรือกงสุลไทยเป็นนายทะเบียน

มาตรา ๑๐ บุคคลที่จะเป็นพยานตามพระราชบัญญัตินี้ไม่ได้ คือ

- (๑) บุคคลซึ่งยังไม่บรรลุนิติภาวะ
- (๒) บุคคลวิกลจริตหรือบุคคลซึ่งศาลสั่งให้เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ
- (๓) บุคคลที่หูหนวก เป็นใบ้ หรือจักษุบอดทั้งสองข้าง

มาตรา ๑๑ ให้ทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ สิ้นสุดการเป็นคู่สมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ตามพระราชบัญญัตินี้

หมวด ๓

ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรส

มาตรา ๑๒ ให้นำบทบัญญัติเกี่ยวกับสถานะ สิทธิ หน้าที่ ความรับผิดชอบ หรือการอื่นใดของคู่สมรสหรือสามีภรรยา ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาใช้บังคับกับคู่สมรสด้วยโดยอนุโลมเพียงเท่าที่ไม่ขัดหรือแย้งกับบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้ เว้นแต่กรณีโดยสภาพจะพึงมีเฉพาะแก่ชายและหญิงเท่านั้น

มาตรา ๑๓ คู่สมรสต้องอยู่กินด้วยกันฉันสามีภรรยา ต้องช่วยเหลืออุปการะเลี้ยงดูกันตามความสามารถ และฐานะของตน

มาตรา ๑๔ ในกรณีที่คู่สมรสไม่สามารถอยู่ร่วมกันโดยปกติสุขได้ หรือถ้าการอยู่ร่วมกันจะเป็นอันตราย แก่กายหรือจิตใจหรือทำลายความผาสุกอย่างมาก คู่สมรสฝ่ายที่ไม่สามารถที่จะอยู่ร่วมกันโดยปกติ สุขได้ หรือฝ่ายที่จะต้องรับอันตรายหรือถูกทำลายความผาสุก อาจร้องต่อศาลเพื่อให้มีคำสั่งอนุญาตให้ตนอยู่ต่างหาก ในระหว่างที่เหตุนั้น ๆ ยังมีอยู่ก็ได้ ในกรณีเช่นนี้ศาลจะกำหนดจำนวนค่าอุปการะเลี้ยงดูให้ฝ่ายหนึ่งจ่ายให้แก่อีกฝ่ายหนึ่ง ตามควรแก่พฤติการณ์ก็ได้

มาตรา ๑๕ ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือน ไร้ความสามารถ คู่สมรสอีกฝ่ายย่อมเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ แต่เมื่อผู้มีส่วนได้เสียหรืออัยการร้องขอ และถ้ามีเหตุสำคัญ ศาลจะตั้งผู้อื่นเป็นผู้อนุบาลหรือผู้พิทักษ์ก็ได้

มาตรา ๑๖ คู่สมรสตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัตินี้มีอำนาจจัดการจัดการแทนผู้เสียหายเช่นเดียวกับสามีหรือภรรยาตามมาตรา ๑ และมาตรา ๕(๒) แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

หมวด ๔ ทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส

มาตรา ๑๗ ถ้าคู่สมรสมิได้ทำสัญญากันไว้ในเรื่องทรัพย์สินเป็นพิเศษก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ความสัมพันธ์ระหว่างคู่สมรสในเรื่องทรัพย์สินนั้นให้บังคับตามพระราชบัญญัตินี้มาตรา ๒๕ ถ้าข้อความใดในสัญญาก่อนจดทะเบียนคู่สมรสขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี ของประชาชน หรือระบุให้ใช้กฎหมายของประเทศอื่นบังคับเรื่องทรัพย์สินนั้น ข้อความนั้น ๆ เป็นโมฆะ

มาตรา ๑๘ สัญญาก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นโมฆะ ถ้ามิได้จัดแจ้งข้อตกลงกันเป็นสัญญาก่อนจดทะเบียนคู่สมรสนั้นไว้ในทะเบียนคู่สมรสพร้อมกับการจดทะเบียนคู่สมรสหรือมิได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อ คู่สมรสและพยานอย่างน้อยสองคนแนบท้ายทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ และได้จัดไว้ในทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศพร้อมกับการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศว่าได้มีสัญญานั้นแนบไว้

มาตรา ๑๙ เมื่อจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศแล้วจะเปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศนั้นไม่ได้ นอกจากจะได้รับอนุญาตจากศาล เมื่อได้มีคำสั่งของศาลถึงที่สุด ให้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนสัญญาก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศแล้ว ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจัดแจ้งไว้ในทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ข้อความในสัญญาก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ไม่มีผลกระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริต ไม่ว่าจะได้เปลี่ยนแปลงเพิกถอนโดยคำสั่งของศาลหรือไม่ก็ตาม

มาตรา ๒๐ สัญญาที่เกี่ยวกับทรัพย์สินใดที่คู่สมรสได้ทำไว้ต่อกัน ในระหว่างเป็นคู่สมรสกันนั้น ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะบอกล้างเสียในเวลาใดที่เป็นคู่สมรสกันอยู่หรือภายในกำหนดหนึ่งปีนับแต่วันที่ขาดจากการเป็นคู่สมรส กันก็ได้ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้กระทำการโดยสุจริต

มาตรา ๒๑ ทรัพย์สินคู่สมรส นอกจากที่ได้แยกไว้เป็นสินส่วนตัวย่อมเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรส สินส่วนตัวได้แก่ทรัพย์สิน

(๑) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีอยู่ก่อนจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

(๒) ที่เป็นเงินเดือน เครื่องใช้สอยส่วนตัว เครื่องแต่งกาย หรือเครื่องประดับกาย ตามควรแก่ฐานะ หรือเครื่องมือเครื่องใช้ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ หรือวิชาชีพของกลุ่มสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

(๓) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาภายหลังจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยการรับมรดกหรือโดยการให้โดยเสน่หา สิ้นส่วนตัวตามวรรคก่อนหน้านี้ ถ้าได้แลกเปลี่ยนเป็นทรัพย์สินอื่นก็ดี ซื้อทรัพย์สินอื่นมาก็ดี หรือขายได้มาเป็นเงินมาก็ดี ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว สินส่วนตัวที่ถูกทำลายไปทั้งหมดหรือแต่บางส่วน แต่ได้ทรัพย์สินอื่นหรือเงินมาทดแทน ทรัพย์สินอื่นหรือเงินที่ได้มานั้นเป็นสินส่วนตัว สินส่วนตัวของกลุ่มสมรสฝ่ายใด ฝ่ายนั้นเป็นผู้จัดการ

มาตรา ๒๒ ทรัพย์สินร่วมกันของกลุ่มสมรสได้แก่ทรัพย์สิน

(๑) ที่กลุ่มสมรสได้มาภายหลังจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

(๒) ที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งได้มาภายหลังจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือ เมื่อพินัยกรรมหรือหนังสือยกให้ระบุว่าทรัพย์สินกลุ่มสมรส

(๓) ที่เป็นดอกผลของสินส่วนตัว ถ้ากรณีเป็นที่สงสัยว่าทรัพย์สินอย่างหนึ่งเป็นทรัพย์สินร่วมกันของกลุ่มสมรสหรือไม่ ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินร่วมกันของกลุ่มสมรส ทรัพย์สินร่วมกันของกลุ่มสมรสใดเป็นจำพวกที่ระบุไว้ในมาตรา ๔๕๖ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ หรือที่มีเอกสารเป็นสำคัญ กลุ่มสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะร้องขอให้ลงชื่อตนเป็นเจ้าของรวมกันในเอกสารนั้นก็ได้

มาตรา ๒๓ กลุ่มสมรสต้องจัดการทรัพย์สินร่วมกันของกลุ่มสมรสตามพระราชบัญญัติฉบับนี้ ให้นำมาตรา 1476 มาตรา 1476/1 มาตรา 1478 มาตรา 1479 มาตรา 1480 มาตรา 1481 มาตรา 1482 มาตรา 1483 มาตรา 1484 มาตรา 1485 มาตรา 1486 และมาตรา 1487 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๔ ถ้ากลุ่มสมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องรับผิดชอบส่วนตัวเพื่อชำระหนี้ที่ก่อไว้ก่อนหรือภายหลัง จดทะเบียนกลุ่มสมรส ให้นำความในมาตรา 1488 มาตรา 1489 และมาตรา 1490 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๒๕ ถ้าคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งต้องคำพิพากษาให้ล้มละลาย ทรัพย์สินคู่สมรสย่อมแยกจากกัน โดยอำนาจกฎหมายนับแต่วันที่ศาลพิพากษาให้ล้มละลายนั้น

มาตรา ๒๖ คู่สมรสซึ่งเป็นผู้อนุบาลของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งที่ถูกศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ มีอำนาจจัดการสินส่วนตัวของคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งและมีอำนาจจัดการทรัพย์สินร่วมกันระหว่างคู่สมรส แต่ผู้เดียว แต่การจัดการสินส่วนตัวและทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสตามกรณีที่จะระบุไว้ในมาตรา ๒๓ วรรคหนึ่ง คู่สมรสนั้นจะจัดการไม่ได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากศาล ในกรณีที่ศาลสั่งให้คู่สมรสฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดเป็นคนไร้ความสามารถและศาลเห็นไม่สมควรให้คู่สมรส อีกฝ่ายเป็นผู้อนุบาล และตั้งบิดาหรือมารดาหรือบุคคลภายนอกเป็นผู้อนุบาล ในกรณีเช่นว่านี้ ให้ผู้อนุบาลเป็นผู้จัดการทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสรวมกันกับคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่ง เว้นแต่ถ้ามีเหตุสำคัญอันจะเกิดความเสียหาย แก่คนไร้ความสามารถ ศาลจะสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้ อย่างไรก็ตาม เมื่อมีกรณีดังกล่าวตามวรรคสอง คู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งมีสิทธิร้องขอต่อศาลให้สั่ง แยกทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสได้

มาตรา ๒๗ เมื่อได้แยกทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสตามมาตรา ๒๓ หรือมาตรา ๒๔ ให้ส่วนที่แยกออกตกเป็นสินส่วนตัวของคู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และบรรดาทรัพย์สินที่ฝ่ายใดได้มาในภายหลัง ไม่ให้ถือเป็นทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสแต่ให้เป็นสินส่วนตัวของฝ่ายนั้น และทรัพย์สินร่วมกัน ของคู่สมรสที่คู่สมรสได้มาโดยพินัยกรรมหรือโดยการให้เป็นหนังสือตามมาตรา ๒๑ (๒) ในภายหลัง ให้ตกเป็นสินส่วนตัว ของคู่สมรสแต่ละฝ่าย ฝ่ายละครึ่ง ดอกผลของสินส่วนตัวที่ได้มาหลังจากที่ได้แยกทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสแล้วให้เป็นสินส่วนตัว

มาตรา ๒๘ เมื่อศาลได้มีคำพิพากษาหรือคำสั่งถึงที่สุดตามความในมาตรา ๒๓ อันเป็นคุณแก่ผู้ร้องขอ หรือตามมาตรา ๒๔ หรือมาตรา ๒๖ หรือเมื่อคู่ชีวิตฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดพ้นจากการเป็นบุคคลล้มละลาย ให้ศาลแจ้งไปยังนายทะเบียนเพื่อจดแจ้งไว้ ในทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

มาตรา ๒๙ ในกรณีไม่มีทรัพย์สินร่วมกันของคู่สมรสแล้ว คู่สมรสแต่ละฝ่ายต้องช่วยกันออก ค่าใช้จ่ายสำหรับการบ้านการเรือนตามส่วนมากและน้อยแห่งสินส่วนตัวของตน

หมวด ๕

ความเป็นโมฆะของการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

มาตรา ๓๐ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศจะเป็น โมฆะก็ แต่เฉพาะที่ตามพระราชบัญญัตินี้มาตรา ๘

มาตรา ๓๑ การจดทะเบียนคู่สมรสที่ฝ่าฝืน มาตรา ๗ และมาตรา ๘ (๑) (๒) (๓) ยกเว้น (๔) ให้เป็นโมฆะ

มาตรา ๓๒ คำพิพากษาของศาลเท่านั้นที่จะแสดงว่าการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นโมฆะ ที่ฝ่าฝืน มาตรา ๗ มาตรา ๘ (๑) (๒)

กรณีสมรสเป็นโมฆะเพราะฝ่าฝืนมาตรา ๘ (๓) บุคคลผู้มีส่วนได้ส่วนเสียคนเดียว คนหนึ่งจะกล่าวอ้างขึ้น หรือจะร้องขอให้ศาลพิพากษาว่าการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศเป็นโมฆะก็ได้

ในกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่าการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศใดเป็นโมฆะให้ศาลแจ้งไปยัง นายทะเบียน เพื่อบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

มาตรา ๓๓ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นโมฆะ ไม่ก่อให้เกิดความสัมพันธ์ทางทรัพย์สินระหว่างคู่สมรส ทรัพย์สินที่ฝ่ายใดมีหรือได้มาไม่ว่าก่อนหรือหลัง การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ รวมทั้งดอกผลคงเป็นของฝ่ายนั้น ส่วนบรรดาทรัพย์สินที่ทำมาหาได้ร่วมกันให้แบ่ง คนละครึ่ง เว้นแต่เงินเดือน

หมวด ๖

การสิ้นสุดการเป็นคู่สมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ

มาตรา ๓๔ การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่เป็นโมฆะไม่กระทบถึงสิทธิของบุคคลภายนอกผู้กระทำการโดยสุจริตซึ่งได้มาก่อนมีการบันทึกความเป็นโมฆะไว้ในทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๗

มาตรา ๓๕ การเป็นคู่สมรสย่อมสิ้นสุดลงด้วยความตาย ตายโดยธรรมชาติ การสมัครใจเลิกการเป็นคู่สมรส ตามมาตรา ๓๖ ศาลพิพากษาให้เพิกถอนเหตุโมฆะ ตามมาตรา ๓๒ เหตุโมฆะตามมาตรา ๓๑ หรือศาลพิพากษาเลิกการเป็นคู่สมรส ตามมาตรา ๓๘

มาตรา ๓๖ เมื่อได้จดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามกฎหมายนี้ การสมัครใจเลิกกันจากการเป็นคู่สมรส จะสมบูรณ์ต่อเมื่อคู่สมรสได้จดทะเบียนเลิกจากการเป็นคู่สมรสนั้นแล้ว โดยต้องทำเป็นหนังสือและมีพยานลงชื่อ อย่างน้อยสองคนต่อหน้านายทะเบียน

มาตรา ๓๗ เหตุที่จะขอให้ศาลพิพากษาเพิกถอนการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ มีดังต่อไปนี้

(๑) การฝ่าฝืนเงื่อนไขการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ตามมาตรา ๕ แห่งพระราชบัญญัตินี้

(๒) การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศที่ได้กระทำโดยสำคัญผิด ถูกกลั่นแกล้ง หรือถูกข่มขู่ และให้นำบทบัญญัติ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา ๑๕๐๕ ถึง มาตรา ๑๕๐๘ และให้นำบทบัญญัติว่าด้วย ผลของการเพิกถอนการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศตามมาตรา ๑๕๑๑ ถึง ๑๕๑๓ มาบังคับใช้โดยอนุโลม

มาตรา ๓๘ เหตุฟ้องเลิกการเป็นคู่สมรส ให้นำมาตรา ๑๕๑๖ มาตรา ๑๕๑๗ มาตรา ๑๕๑๘ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๓๙ ในกรณีที่คู่สมรสฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งเป็นคนวิกลจริตและมีเหตุเลิกการเป็นคู่สมรส เกิดขึ้น ไม่ว่าเหตุนั้นจะเกิดขึ้นก่อนหรือภายหลังการเป็นคนวิกลจริต ให้บุคคลซึ่งอาจร้องขอต่อศาลให้สั่งให้ บุคคลวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถตาม มาตรา ๑๕ มีอำนาจฟ้องคู่สมรสอีกฝ่ายหนึ่งขอให้ศาลพิพากษาให้ เลิกการเป็นคู่สมรสขาดจากกันและแบ่งทรัพย์สินได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ถ้ายังมีได้มีคำสั่งของศาล แสดงว่าคู่สมรส ซึ่งวิกลจริตเป็นคนไร้ความสามารถ ก็ให้บุคคลดังกล่าวร้องขอ ต่อศาลในคดีเดียวกันนั้น ให้ศาลมีคำสั่งว่าคู่สมรส ซึ่งวิกลจริตนั้นเป็นคนไร้ความสามารถ เมื่อบุคคลดังกล่าวเห็นสมควรจะร้องขอต่อศาลให้มีคำสั่งตาม มาตรา ๖๐ หรือ ร้องขอต่อศาล ให้มีคำสั่งชั่วคราวระหว่างการพิจารณาตาม มาตรา ๑๕๓๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ด้วยก็ได้

ในกรณีที่คู่สมรสซึ่งถูกอ้างว่าเป็นคนวิกลจริต ยังไม่ได้ถูกสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหากศาล เห็นว่าคู่สมรสนั้นยังไม่เป็นคนสมควรสั่งให้เป็นคน ไร้ความสามารถก็ให้ยกฟ้องคดีนั้นเสีย ถ้าเห็นว่าเป็น บุคคลสมควรสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ แต่ยังไม่สมควรจะให้มีการเลิกการเป็นคู่สมรส ก็ให้ศาลสั่งให้คู่สมรสนั้น เป็นคนไร้ความสามารถโดยจะไม่สั่งเรื่องผู้อนุบาลหรือจะตั้งผู้อนุบาลเป็นผู้อนุบาลตามมาตรา ๑๕ ก็ได้

มาตรา ๔๐ ในกรณีการจดทะเบียนคู่สมรสตามกฎหมายนั้น การเลิกการเป็นคู่สมรส โดยความยินยอม ของคู่สมรสทั้งสองฝ่าย มีผลนับแต่เวลาจดทะเบียนยุติการเป็นคู่สมรสเป็นต้นไป การเลิกการเป็นคู่สมรสโดยคำพิพากษา มีผลแต่เวลาที่คำพิพากษาถึงที่สุด แต่จะอ้างเป็นเหตุเสื่อมสิทธิของบุคคลภายนอก ผู้ทำการโดยสุจริตไม่ได้ เว้นแต่จะได้จดทะเบียนเลิกการเป็นคู่สมรสนั้นแล้ว

มาตรา ๔๑ การจดทะเบียนคู่สมรสที่ฝ่าฝืน มาตรา ๕ มาตรา ๓ และ มาตรา ๘ แห่งพระราชบัญญัตินี้ ไม่เป็นเหตุให้บุคคลที่จดทะเบียนคู่สมรสโดยสุจริตเสื่อมเสียสิทธิที่ได้มาเพราะการจดทะเบียนคู่สมรสก่อนมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้เพิกถอนการจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มี

ความหลากหลายทางเพศ แต่การจดทะเบียนสมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ ที่ฝ่าฝืน มาตรา ๘ ไม่ทำให้คู่สมรส เกิดสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของกลุ่มสมรสอีกฝ่ายหนึ่ง

มาตรา ๔๒ เมื่อการสมรสสิ้นสุดลงตามพระราชบัญญัตินี้ให้แบ่งทรัพย์สินร่วมกันและ แบ่งความรับผิดชอบในหนี้ที่จะต้องรับผิดชอบตามมาตรา ๑๕๓๓ มาตรา ๑๕๓๔ มาตรา ๑๕๓๕ แห่ง ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาใช้บังคับโดยอนุโลม

มาตรา ๔๓ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ ว่าด้วยการ สิ้นสุด แห่งการสมรส ผลการเพิกถอนการสมรส มาใช้บังคับกับการสิ้นสุดของการจดทะเบียน สมรสของบุคคลที่มีความหลากหลายทางเพศ โดยอนุโลม

หมวด ๓

การรับบุตรบุญธรรม

มาตรา ๔๔ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๕ หมวด ๔ ว่าด้วยบุตรบุญธรรม มาใช้บังคับกับสิทธิและหน้าที่ในการรับบุตรบุญธรรมของกลุ่มสมรสตาม พระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

หมวด ๔

มรดก

มาตรา ๔๕ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๖ ว่าด้วย มรดก มาใช้บังคับกับสิทธิและหน้าที่ในการรับมรดกของกลุ่มสมรสตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม

มาตรา ๔๖ คู่สมรสที่ยังมีชีวิตมีฐานะเป็นทายาทโดยธรรมเสมือนคู่สมรสและอยู่ภายใต้ บทบัญญัติพิเศษแห่งมาตรา ๑๖๓๕ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๔๗ เมื่อคู่สมรสทั้งสองฝ่ายได้ลงทุนออกเงินในการทำสัญญา และตามสัญญา นั้นทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับเงินปีในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่ร่วมกันและเมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดตาย ฝ่ายที่ยังมี ชีวิตอยู่จะต้อง ได้รับเงินปีต่อไปตลอดอายุ ฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่ จำต้องชดใช้สินส่วนตัวของอีกฝ่าย หนึ่ง หรือทรัพย์สินร่วมกันของ คู่สมรสแล้วแต่กรณี สุดแต่ว่าได้เอาเงินสินส่วนตัว หรือทรัพย์สิน ร่วมกันของกลุ่มสมรสไปใช้ในการลงทุนนั้น เงินที่ จะต้องชดใช้สินส่วนตัวหรือทรัพย์สินร่วมกันของ คู่สมรสครั้งนี้ ให้ชดใช้เท่าจำนวนเงินซึ่งผู้จ่ายเงินรายปีจะเรียก ให้ใช้เพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ เพื่อผู้จ่ายจะ ได้จ่ายเงินรายปีให้แก่คู่สมรสฝ่ายที่ยังมีชีวิตอยู่นั้นต่อไป

หมวด ๕**อายุความ**

มาตรา ๔๘ หากมิได้กำหนดไว้เป็นอย่างอื่นในพระราชบัญญัติฉบับนี้ อายุความสิทธิเรียกร้อง ระหว่างคู่สมรส ถ้าจะครบกำหนดก่อนหรือภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่สมรสสิ้นสุดลง อายุความนั้น ยังไม่ครบกำหนดจนกว่าจะครบหนึ่งปีนับแต่วันที่การเป็นคู่สมรสสิ้นสุดลง

ภาคผนวก ข.

ภาพกิจกรรมในกระบวนการวิจัย

ภาพที่ 1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-debthinterview) สัมภาษณ์นักกฎหมาย (อัยการ)

ภาพที่ 2 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-debthinterview) สัมภาษณ์ ศาสตราจารย์ ดร.ไพโรจน์ กัมพูสิริ (นักวิชาการ)

ภาพที่ 3 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-debthinterview) สัมภาษณ์ผู้มีความหลากหลายทางเพศ

ภาพที่ 4 การสัมภาษณ์ ณ มหาวิทยาลัยทักษิณ สงขลา

ภาพที่ 5 การมีส่วนร่วมออกแบบ (Participatory design, CO-design)

ภาพที่ 6 การมีส่วนร่วมออกแบบ (CO-design)

ภาพที่ 7 การรับฟังความคิดเห็น Hearing

ภาพที่ 8 การรับฟังความคิดเห็น Hearing

หลักการปฏิญญาสากล ข้อ 16
เสรีภาพในการสมรส
สิทธิในการก่อร่างสร้างครอบครัว
คือสิทธิมนุษยชน

22 พฤศจิกายน 2562 เวลา 10.00 น.

ณ ศาลรัฐธรรมนูญ (อาคารราชบุรีดิเรกฤทธิ์) ศูนย์ราชการ ถนนแจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ

ขอเชิญร่วมร่วมบันทึกประวัติศาสตร์ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ
กรณีคู่รักหลากหลายทางเพศถูกปฏิเสธสิทธิในการสมรส

สอบถามข้อมูลเพิ่มเติมได้ที่ มูลนิธิเพื่อสิทธิและความเป็นธรรมทางเพศ
email: forsogi.thai@gmail.com โทรศัพท์ 081423-6896, 02 868-4344

ภาพที่ 9 “ร่วมบันทึกประวัติศาสตร์ยื่นคำร้องต่อศาลรัฐธรรมนูญ กรณีคู่รักหลากหลายทางเพศถูกปฏิบัติสิทธิในการสมรส” ณ ศาลรัฐธรรมนูญ